

**Co-funded by
the European Union**

AKTYWIZUJĄCY SCENARIUSZ LEKCJI

opracowany w ramach projektu

„INNOWACJE W EDUKACJI SZKOLNEJ”

Temat lekcji:

**Kiedy informacja kłamie – jak manipulują nasze emocje?
(Wpływ emocjonalnych komunikatów na naszą percepcję
informacji)**

1. Cele lekcji

Uczeń:

- rozumie, czym jest manipulacja emocjonalna w przekazach medialnych,
- potrafi wskazać sygnały, że informacja została zaprojektowana tak, by wywołać określone uczucia,
- zna najczęstsze emocje używane w fake newsach i propagandzie (strach, gniew, oburzenie, poczucie winy, nadzieja),
- wie, jak emocje wpływają na nasze decyzje i pamięć,
- uczy się sposobów obrony przed emocjonalną manipulacją w internecie i mediach.

2. Grupa docelowa

Uczniowie szkoły podstawowej

3. Metody nauczania

- Burza mózgów
- Mini-wykład z przykładami
- Praca w grupach – analiza emocjonalnych komunikatów
- Dyskusja kierowana
- Refleksja indywidualna

4. Pomoce dydaktyczne / źródła

- Tablica / rzutnik / flipchart
- Przykłady nagłówków, postów i memów o silnym wydźwięku emocjonalnym (fikcyjne lub prawdziwe, sprawdzone)
- Karty pracy do analizy (kto?, jakie emocje?, cel przekazu?)

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

- Dostęp do portali fact-checkingowych (Demagog.org.pl, Demagog.cz, Demagog.sk, StopFake.org)
- Infografika: „Koło emocji – jak reagujemy na informacje?”

5. Przebieg lekcji (45 min)

1. Wprowadzenie – czy emocje mogą kłamać? (5 min)

- **Burza mózgów:** uczniowie podają emocje, które najczęściej czują, czytając wiadomości w internecie (np. strach, gniew, radość, oburzenie, poczucie niesprawiedliwości).
- **Pytania naprowadzające:**
 - Czy zawsze wiadomość, która wywołuje silne emocje, jest prawdziwa?
 - Dlaczego emocje sprawiają, że szybciej udostępniamy informacje?
 - Czy zdarzyło się Wam wierzyć w coś tylko dlatego, że było „szokujące” lub „przerażające”?

Informacje merytoryczne:

Emocje są naturalną reakcją naszego mózgu na bodźce z otoczenia. W świecie informacji online to właśnie emocje **najczęściej decydują o tym, czy coś nas zainteresuje, zapamiętamy to, uwierzymy w to, a nawet udostępnimy dalej.**

Nie zawsze jednak emocjonalna wiadomość jest prawdziwa. Twórcy fake newsów i propagandy dobrze wiedzą, że **emocje działają szybciej niż logika** – i to właśnie wykorzystują, aby osiągnąć swój cel.

1. Jak emocje wpływają na odbiór informacji?

- **Zawężają uwagę:** kiedy jesteśmy przestraszeni lub oburzeni, skupiamy się głównie na tym, co wywołało emocję, często ignorując źródło czy szczegóły wiadomości.
- **Przyspieszają decyzje:** emocje sprawiają, że reagujemy impulsywnie – klikamy, udostępniamy, komentujemy – zanim sprawdzimy fakty.
- **Zwiększają zapamiętywanie:** wiadomości nacechowane emocjonalnie zostają w naszej pamięci dłużej niż neutralne informacje, nawet jeśli są fałszywe.
- **Oslabiają krytyczne myślenie:** silne emocje utrudniają nam analizę logiczną i sprawdzanie, czy treść jest wiarygodna.

2. Dlaczego twórcy fake newsów wykorzystują emocje?

- **Emocje = większy zasięg:** treści wywołujące strach, oburzenie czy złość szybciej się rozchodzą w internecie – ludzie udostępniają je częściej, bo chcą ostrzec innych lub wyrazić swoje zdanie.
- **Łatwiej manipulować emocjami niż faktami:** nie trzeba podawać dowodów – wystarczy wywołać reakcję emocjonalną, by ktoś uznał wiadomość za prawdziwą.

Co-funded by
the European Union

- **Emocje zniekształcają postrzeganie rzeczywistości:** np. jeśli coś nas bardzo przeraża, trudniej uwierzyć, że zagrożenie nie jest realne, nawet gdy pojawi się sprostowanie.

3. Przykłady mechanizmów emocjonalnej manipulacji

- **Nagłówki alarmowe:** „Pilne!”, „Szokujące odkrycie!”, „Musisz to zobaczyć, zanim usuną!” – budzą ciekawość i poczucie zagrożenia.
- **Obrazy i filmy pełne dramatyzmu:** zdjęcia zniszczeń, płaczących dzieci, tłumów w panice – nawet jeśli są wyrwane z kontekstu lub dotyczą innego wydarzenia.
- **Historie osobiste:** opowieści o „ofiarach” lub „bohaterach” bez potwierdzonych faktów, które wywołują litość lub złość.
- **Podział na „my kontra oni”:** wiadomości, które wzmacniają wrogość wobec innych grup (np. „oni nam coś zabierają”, „oni są winni twoim problemom”).

4. Wniosek dla uczniów

Emocje nie kłamią same w sobie – **to sygnał naszego mózgu**, że coś jest dla nas ważne. Ale informacja, która je wywołała, **może być zmanipulowana**. Dlatego:

- **Zatrzymaj się:** zanim zareagujesz na coś szokującego lub oburzającego.
- **Zadaj pytanie:** „Kto chce, żebym poczuł to, co czuję, i dlaczego?”
- **Sprawdź źródło:** czy wiadomość pochodzi z wiarygodnego, znanego portalu, czy od anonimowego nadawcy?
- **Nie udostępniaj impulsywnie:** silne emocje to sygnał, że warto się upewnić, czy treść jest prawdziwa.

2. Mini-wykład: Jak emocje stają się narzędziem manipulacji? (10 min)

Cel:

Pokazanie uczniom, że emocje to nie tylko naturalna reakcja człowieka, ale także **narzędzie**, którym celowo posługują się twórcy fake newsów, by wpłynąć na nasze myślenie, decyzje i działania.

1. Najczęściej wykorzystywane emocje w dezinformacji

Nauczyciel wyjaśnia, że emocje są podstawowym „paliwem” fałszywych wiadomości, bo przyciągają uwagę skuteczniej niż suche fakty.

- **Strach:** komunikaty o groźbie wojny, katastrofy, zagrożeń zdrowotnych („Nikt nie mówi ci prawdy – twoje miasto jest w niebezpieczeństwie!”).
- **Gniew:** poczucie, że ktoś nas oszukał, że władza, firmy czy grupy społeczne działają przeciwko nam („Rząd zataja prawdę przed obywatelami!”).
- **Oburzenie:** wiadomości o niesprawiedliwości, krzywdzie, dyskryminacji, które wywołują silną emocjonalną reakcję.

Co-funded by the European Union

- **Smutek:** historie o rzekomych tragediach, ofiarach i cierpieniu, które mają wzbudzić litość i poczucie winy.
- **Nadzieja:** fałszywe obietnice szybkiego rozwiązania problemu („Ten lek działa w 100%, ale lekarze go ukrywają”).

Podkreślenie dla uczniów:

Nie ma nic złego w emocjach – są naturalne. Problem zaczyna się, gdy ktoś **celowo je wywołuje, by nami manipulować**.

2. Mechanizmy manipulacji emocjami

Nauczyciel pokazuje, że twórcy fake newsów stosują określone techniki, by sterować reakcjami ludzi:

- **Sensacyjne nagłówki i dramatyczny język:** słowa typu „szok!”, „tajne informacje”, „musisz to zobaczyć” sprawiają, że wiadomość wydaje się pilna i ważna, nawet jeśli jest fałszywa.
- **Wyolbrzymianie zagrożeń:** przedstawianie pojedynczego incydentu jako „katastrofy narodowej” lub „dowodu na wielki spisek”.
- **Wykorzystanie obrazów i nagrań:** zdjęcia wyrwane z kontekstu lub zmanipulowane filmy łatwiej budzą emocje niż sam tekst.
- **Historie oparte na „świadkach” lub „anonimowych źródłach”:** brak dowodów, ale opowieść jest tak wstrząsająca, że odbiorcy wierzą, zanim zaczną pytać o fakty.
- **Tworzenie podziału „my kontra oni”:** wiadomości, które stawiają jednych ludzi przeciwko drugim (np. mieszkańcy różnych krajów, zwolennicy różnych poglądów), budzą gniew i nienawiść, utrudniając racjonalną rozmowę.
- **Powtarzanie tego samego komunikatu w wielu miejscach:** im częściej coś słyszymy, tym bardziej wydaje się prawdziwe (efekt powtarzania).

3. Skutki emocjonalnych fake newsów

- **Impulsywne udostępnianie:** emocje działają szybciej niż rozum – ludzie dzielą się wiadomością, by „ostrzec innych” lub „wyrzucić oburzenie”, zanim sprawdzą źródło.
- **Utrwalanie fałszywych przekonań:** nawet gdy później pojawi się sprostowanie, silne emocje związane z pierwszą wiadomością zostają w pamięci.
- **Zwiększenie podziałów społecznych:** emocjonalne fake newsy potęgują konflikty, podsycają wrogość, prowadzą do kłótni w internecie i realnym życiu.
- **Trudność w racjonalnym myśleniu:** gdy jesteśmy pod wpływem strachu lub gniewu, trudniej nam spokojnie analizować dane, oceniać źródła i szukać faktów.
- **Efekt lawiny:** fałszywe, emocjonalne treści mogą szybko rozprzestrzenić się na miliony osób, wpływając na opinię publiczną, wybory i decyzje społeczne.

4. Podsumowanie mini-wykładu dla uczniów

Nauczyciel podkreśla:

- Emocje same w sobie nie są złe – to naturalna reakcja człowieka.
- Problem zaczyna się, gdy ktoś **używa emocji, by nami sterować**, a nie by nas informować.
- Jeśli wiadomość wzbudza **bardzo silne emocje**, jest to sygnał ostrzegawczy – trzeba zatrzymać się, pomyśleć, sprawdzić źródło, zanim uwierzemy lub udostępnimy dalej.

Co-funded by
the European Union

3. Ćwiczenie grupowe – „Co chcą, żebym poczuł?” (15 min)

Cel ćwiczenia

- Pokazanie uczniom, że **treści w mediach często są konstruowane w taki sposób, by sterować naszymi emocjami**, a nie tylko przekazywać fakty.
- Rozwijanie umiejętności **rozpoznawania technik manipulacji emocjonalnej** i świadomego reagowania na nie.
- Nauka pierwszych kroków w **weryfikacji informacji** i krytycznym myśleniu.

Przebieg ćwiczenia – krok po kroku

1. **Podział na grupy:** klasa dzieli się na 4–5 zespołów po 3–5 osób.
2. **Rozdanie materiałów:** każda grupa otrzymuje **3–4 krótkie wiadomości/nagłówki** (mogą być na kartkach, w prezentacji lub na tablicy).
 - Nagłówki powinny być fikcyjne, ale realistyczne – przypominać prawdziwe posty z mediów społecznościowych lub serwisów informacyjnych.
3. **Instrukcja zadania:**
 - Przeczytajcie każdy nagłówek w grupie.
 - Odpowiedzcie wspólnie na pytania:
 1. Jakie emocje wywołuje ta wiadomość? (strach, gniew, oburzenie, smutek, poczucie winy, nadzieja, poczucie niesprawiedliwości itp.)
 2. Dlaczego autor mógł chcieć, żebyście to poczuł? (jaki mógł być cel manipulacji – kliknięcia, zarobek, zdobycie poparcia, podział ludzi na grupy, dezinformacja?)
 3. Co moglibyście zrobić, aby **sprawdzić prawdziwość tej informacji**? (np. zajrzeć do portalu fact-checkingowego, sprawdzić źródło, poszukać potwierdzenia w kilku niezależnych mediach, sprawdzić autora zdjęcia/nagrania).
 - Zapiszcie wnioski w tabeli: **Nagłówek – Emocja – Cel – Jak sprawdzić?**
4. **Czas pracy:** 8–10 minut.
5. **Prezentacja wniosków:** każda grupa przedstawia jeden wybrany przykład i omawia swoje spostrzeżenia (ok. 2–3 minuty).

Przykładowe nagłówki dla grup (fikcyjne, realistyczne)

- „Imigranci odbierają miejsca pracy – rząd nic nie robi!” (*strach, gniew, podsycanie konfliktu społecznego*)
- „Eksperci ostrzegają: twoje miasto może zostać zalane w ciągu miesiąca!” (*strach, niepokój, sensacja*)
- „Nowy cudowny lek w 100% chroni przed chorobą – władze ukrywają go przed ludźmi!” (*nadzieja, poczucie niesprawiedliwości, brak zaufania do instytucji*)
- „Skandal! Znany polityk miał tajne spotkania z mafią – zdjęcia wyciekły do sieci!” (*gniew, oburzenie, chęć zemsty*)
- „Twoje dziecko może być w niebezpieczeństwie! Przeczytaj, zanim będzie za późno!” (*strach, panika, potrzeba natychmiastowej reakcji*)
- „Nie uwierzysz, co naprawdę dzieje się w szpitalach – lekarze milczą z obawy o życie!” (*strach, poczucie zdrady, teoria spiskowa*)

**Co-funded by
the European Union**

Pytania pogłębiające dla nauczyciela (do wykorzystania podczas omówienia):

- Czy któraś z wiadomości wywołała w was tak silne emocje, że sami chcielibyście ją udostępnić? Dlaczego?
- Czy emocje sprawiają, że łatwiej wierzymy w takie wiadomości?
- Jakie cechy nagłówków lub obrazków sprawiły, że od razu poczuliście strach albo złość?
- Jak można rozpoznać, że dana treść **chce nami manipulować**, a nie tylko informować?
- Czy każda wiadomość emocjonalna jest fałszywa? (odpowiedź: nie, ale emocje utrudniają sprawdzenie faktów).

Opcje rozszerzenia ćwiczenia

- **Skala emocji:** każda grupa zaznacza na kartce lub planszy, jak silne emocje (w skali 1–5) wywołały wiadomości.
- **Tworzenie kontr-nagłówków:** uczniowie próbują napisać ten sam nagłówek w sposób neutralny, bez manipulacji emocjami.
- **Fakt czy emocja?** – uczniowie wskazują, które fragmenty nagłówka są faktami (sprawdzalne), a które mają na celu wywołanie emocji.

4. Dyskusja: Czy emocje pomagają, czy przeszkadzają w ocenie informacji? (8 min)

Cel dydaktyczny

- Pomóc uczniom zrozumieć, że emocje wpływają na sposób, w jaki przetwarzamy informacje – czasem **ułatwiają zrozumienie problemu**, ale często **utrudniają obiektywną ocenę treści**.
- Rozwijać umiejętność **świadomego rozpoznawania manipulacji emocjonalnych w mediach**.
- Zachęcić do refleksji nad własnymi reakcjami i nawykami w internecie.

Przebieg dyskusji

1. Krótki wstęp nauczyciela (1–2 min)

- „Każdy z nas codziennie odczuwa emocje, gdy czyta wiadomości lub korzysta z internetu. Ale czy to, że coś nas porusza, oznacza, że jest prawdziwe? Spróbujmy się nad tym zastanowić.”

2. Pytania otwarte do uczniów (rozszerzona lista):

- **Czy emocjonalny nagłówek sprawia, że częściej w niego wierzymy? Dlaczego?**
 - Czy emocje czasami „wyłączają” logiczne myślenie?
 - Czy pamiętacie sytuację, gdy uwierzyliście w coś tylko dlatego, że było szokujące lub przerażające?
- **Które emocje najsilniej popychają ludzi do udostępniania fake newsów?**
 - Strach przed zagrożeniem?
 - Gniew na niesprawiedliwość?
 - Współczucie dla ofiary?

Co-funded by the European Union

- Czy radość i poczucie humoru (np. memy) też mogą sprawić, że udostępniamy nieprawdziwe treści?
- **Czy informacja może być prawdziwa, ale celowo podana tak, by wywołać złość lub strach?**
 - Czy emocje mogą być narzędziem manipulacji nawet wtedy, gdy fakt jest prawdziwy?
 - Czy media czasem przesadzają w nagłówkach, by zwiększyć liczbę kliknięć?
- **Czy emocje mogą czasem pomagać w zrozumieniu informacji?**
 - Kiedy emocje mogą być potrzebne, np. w reportażach o ludzkich tragediach, niesprawiedliwości?
 - Jak odróżnić emocjonalną wiadomość, która nas uczy na problem, od tej, która nami manipuluje?
- **Jak możemy się bronić przed manipulacją emocjami w internecie?**
 - Jakie pytania warto sobie zadać, zanim uwierzemy lub udostępnimy emocjonalną wiadomość?
 - Czy sprawdzanie źródeł lub rozmowa z innymi może pomóc?
 - Jak przerwać „łańcuszek emocji” w mediach społecznościowych?

Przykłady do dyskusji (opcjonalne, do wyświetlenia lub przeczytania):

- Nagłówek: „*Pilne! Nowa choroba rozprzestrzenia się w twoim mieście – jesteś zagrożony!*” – prawdziwy czy fałszywy? Jakie emocje wywołuje, dlaczego w nią wierzymy?
- Post w mediach społecznościowych: „*Oni chcą odebrać twoje prawa – powiedz STOP zanim będzie za późno!*” – czy to fakt, czy manipulacja emocjami?
- Zdjęcie płaczącego dziecka z podpisem: „*Ofiara wypadków na granicy*” – a później okazuje się, że zdjęcie jest stare lub pochodzi z innego kraju. Czy emocje wprowadziły nas w błąd?

Podsumowanie nauczyciela (2 min)

- **Emocje same w sobie nie są złe** – to sygnały, które pomagają nam reagować na świat, przejmować się losem innych, podejmować decyzje.
- **Problem zaczyna się wtedy, gdy ktoś celowo używa emocji, by nami sterować** – chce, żebyśmy coś zrobili lub w coś uwierzyli, zanim sprawdzimy fakty.
- Dlatego warto zapamiętać trzy kroki:
 1. **Zatrzymaj się**, zanim uwierzysz w wiadomość, która bardzo cię porusza.
 2. **Zadaj pytanie**: czy ktoś nie próbuje mnie specjalnie wystraszyć, zezłościć albo wzruszyć, żeby mnie zmanipulować?
 3. **Sprawdź źródła** – zanim udostępnisz treść, upewnij się, że pochodzi z wiarygodnego miejsca.

**Co-funded by
the European Union**

5. Podsumowanie i refleksja (7 min)

Cel dydaktyczny

- Utrwalenie wiedzy o wpływie emocji na odbiór informacji.
- Uświadomienie uczniom, że manipulacja emocjonalna jest celowym działaniem, a nie przypadkiem.
- Wzmocnienie umiejętności samokontroli i krytycznego myślenia, szczególnie przed dalszym udostępnianiem wiadomości.

1. Praca indywidualna (3–4 min)

Każdy uczeń kończy zdania:

- „Zrozumiałem/am, że emocje w wiadomościach mogą...”
- „Najczęściej manipulują nami, gdy czujemy...”
- „Przed udostępnieniem wiadomości sprawdzę...”
- *(opcjonalnie)* „Dziś dowiedziałem/am się, że łatwiej uwierzyć w coś, co wywołuje...”
- *(opcjonalnie)* „Jedna rzecz, którą zapamiętam z tej lekcji, to...”

Odpowiedzi mogą być anonimowe, by uczniowie czuli się swobodnie w wyrażaniu myśli.

2. Galeria refleksji (3–4 min)

- Uczniowie przyklejają swoje karteczki na dużym arkuszu z hasłem: „Jak nie dać się zmanipulować emocjonalnym fake newsom?”
- Nauczyciel grupuje wpisy w kategorie, np.:
 - Sprawdzanie źródeł (portale fact-checkingowe, kilka mediów, oficjalne strony).
 - Samokontrola emocji (poczekaj, zanim klikniesz „udostępnij”; nie reaguj impulsywnie).
 - Rozmowa i konsultacja (zapytaj innych, czy widzieli to samo, czy brzmi wiarygodnie).
 - Oddzielenie faktów od emocji (czy w wiadomości są dowody, czy tylko emocjonalne słowa?).

3. Dyskusja końcowa (2–3 min)

Pytania pogłębiające:

- Czy emocje mogą czasem pomóc, a kiedy przeszkadzają w rozumieniu informacji?
- Jak rozpoznacie, że ktoś celowo stara się was wystraszyć, rozgniewać lub wzruszyć?
- Co dziś najbardziej zaskoczyło was w tym temacie?
- Jaką zasadę będziecie starali się stosować od dziś w mediach społecznościowych?

**Co-funded by
the European Union**

4. Podsumowanie nauczyciela

- Podkreśl, że emocje są naturalne i potrzebne, ale można je wykorzystać, aby nami sterować.
- Wskazówki końcowe dla uczniów:
 1. Zatrzymaj się, zanim uwierzysz w coś bardzo emocjonalnego.
 2. Sprawdź źródła, zanim udostępnisz treść innym.
 3. Rozmawiaj, nie działaj impulsywnie – pytaj, czy inni widzieli tę wiadomość i co o niej sądzą.
 4. Oddzielaj fakty od emocji – silne słowa czy dramatyczne obrazy nie zawsze oznaczają prawdę.
- Można zapisać na tablicy wniosek końcowy:
„Świadomy odbiorca informacji to ten, kto myśli dwa razy, zanim kliknie ‘udostępnij’.”

Opcje rozszerzenia podsumowania

- Plakat klasowy: uczniowie tworzą „TOP 10 zasad obrony przed manipulacją emocjami” – w formie plakatu do powieszenia w sali lub na gazetce szkolnej.
- „Test emocjonalnego spokoju” – nauczyciel pokazuje jeden emocjonalny nagłówek i pyta, co każdy zrobiłby dzisiaj po tej lekcji (zatrzymanie, sprawdzenie, brak udostępniania).
- Zadanie domowe: uczniowie mają znaleźć w ciągu tygodnia jeden nagłówek lub post w internecie, który wywołuje silne emocje, i zapisać, jakie pytania pomogłyby sprawdzić jego prawdziwość.

6. Słownik pojęć

Pojęcie	Definicja
Manipulacja emocjonalna	Celowe wykorzystywanie emocji odbiorcy, aby wpłynąć na jego decyzje lub przekonania.
Emocjonalny nagłówek	Tytuł wiadomości sformułowany tak, by wywołać silne emocje (strach, gniew, oburzenie), często kosztem prawdy.
Clickbait emocjonalny	Przesadzona treść mająca wywołać emocje i skłonić do kliknięcia, niezależnie od prawdziwości informacji.
Fake news emocjonalny	Fałszywa lub zmanipulowana wiadomość, której głównym celem jest wywołanie emocji, a nie przekazanie faktów.
Efekt emocji w percepcji	Zjawisko, w którym silne emocje osłabiają zdolność do krytycznej analizy informacji.
Polaryzacja emocjonalna	Podział społeczeństwa na wrogie obozy, wzmacniany emocjonalnymi, często fałszywymi przekazami.

Co-funded by
the European Union

7. Przewodnik metodyczny dla nauczyciela

1. Przygotowanie lekcji

- **Cel lekcji:** określ jasno, że lekcja dotyczy **mechanizmów manipulacji emocjonalnej w mediach**, a nie dyskusji o prawdziwych osobach czy sporach politycznych.
- **Wybór przykładów:** używaj **fikcyjnych nagłówków, postów, memów** lub materiałów historycznych/międzynarodowych, które nie budzą lokalnych napięć politycznych.
- **Zasady pracy:** na początku zajęć ustal, że:
 - każdy ma prawo do własnego zdania,
 - oceniamy **treść i techniki manipulacji**, nie osoby, które mogłyby pojawić się w przykładach,
 - szanujemy cudze opinie, nie śmiejemy się z odpowiedzi innych.

2. Materiały dydaktyczne

- Przygotuj **różnorodne formaty treści**, aby pokazać, że emocjonalna manipulacja może przybierać wiele form:
 - nagłówki internetowe i tytuły artykułów,
 - krótkie wpisy z mediów społecznościowych,
 - grafiki, memy, zdjęcia wywołujące emocje,
 - krótkie (30–60 sekundowe) filmy lub screeny z nagrań budzących sensację.
- Wybieraj treści, które:
 - zawierają **wyolbrzymienia, dramatyczne słowa, zdjęcia wywołujące silne reakcje**,
 - są proste do zrozumienia dla grupy wiekowej uczniów,
 - pozwalają zadać pytanie: „Co chcą, żebym poczuł? Dlaczego?”

3. Prowadzenie ćwiczeń

- **Zadania grupowe:** zachęcaj do współpracy i uzasadniania opinii.
 - Możesz rozdawać **tabele analizy treści**, aby uczniowie zapisywali swoje odpowiedzi (emocje → możliwy cel autora → sposób sprawdzenia informacji).
 - W każdej grupie wyznacz **osobę prezentującą wnioski**, aby każdy miał szansę uczestniczyć w pracy.
- **Przykłady ćwiczeń:**
 - „*Co czuję, gdy to czytam?*” – analiza emocji wywołanych nagłówkiem.
 - „*Fakt czy emocja?*” – uczniowie zaznaczają fragmenty wiadomości, które są faktami, a które tylko wywołują emocje.
 - „*Nagłówek neutralny*” – próba napisania tego samego komunikatu bez manipulacji emocjami.

4. Moderowanie dyskusji

- Zachęcaj do **podawania argumentów**, pytaj: „*Dlaczego tak myślisz?*”, „*Co w tej wiadomości sprawia, że w nią wierzysz?*”, „*Czy to fakt, czy emocjonalne hasło?*”.
- Jeśli pojawiają się sprzeczne opinie, kieruj rozmowę na **analizę techniki manipulacji**, a nie ocenę samych uczniów czy prawdziwych wydarzeń.

Co-funded by
the European Union

- Możesz używać **skal ocen** (np. 1–5: jak silne emocje wywołuje ten nagłówek?) – ułatwi to rozmowę i zaangażuje wszystkich.

5. Zapewnienie bezpieczeństwa emocjonalnego

- Ustal zasadę: „**krytykujemy treść, nie osoby**”.
- Jeśli jakaś treść wzbudzi silne emocje w klasie (np. strach, złość), zatrzymaj ćwiczenie, porozmawiaj o uczuciach uczniów, przypomnij, że **emocje są normalne, ale mogą być wykorzystane do manipulacji**.
- Unikaj przykładów zbyt drastycznych (np. brutalnych zdjęć) – wystarczy, że będą emocjonalne w treści słownej.
- Bądź przygotowany na różne reakcje uczniów – niektóre wiadomości mogą dotyczyć tematów dla nich wrażliwych (zdrowie, bezpieczeństwo, sytuacje rodzinne).

6. Cel wychowawczy lekcji

- Pokazać, że emocje są naturalne, ale można nimi **świadomie sterować** w komunikacji medialnej.
- Wykształcić w uczniach **nawyk zatrzymywania się, zadawania pytań, sprawdzania źródeł** zanim uwierzą i udostępnią emocjonalną wiadomość.
- Wzmocnić umiejętność **oddzielania faktów od emocjonalnych hasel**, które mogą prowadzić do pochopnych decyzji, konfliktów i dezinformacji.

7. Możliwe rozszerzenia zajęć

- **Plakat klasowy:** „10 zasad obrony przed manipulacją emocjami w internecie” – tworzony wspólnie jako podsumowanie lekcji.
- **Analiza prawdziwych przykładów:** użycie bezpiecznych, międzynarodowych przypadków z EUvsDisinfo, Demagog.org.pl, Manipulatoři.cz lub StopFake.org.
- **Deбата:** „Czy emocjonalne wiadomości są potrzebne w mediach?” – uczniowie przygotowują argumenty za i przeciw.
- **Zadanie domowe:** znalezienie w ciągu tygodnia nagłówka lub posta, który wywołuje emocje, i analiza, czy manipuluje czy tylko informuje.

8. Źródła naukowe i edukacyjne (międzynarodowe, unijne, czeskie, słowackie, ukraińskie)

EDMO – European Digital Media Observatory

<https://edmo.eu>

– badania o wpływie emocji na rozprzestrzenianie się dezinformacji, raporty edukacyjne.

EUvsDisinfo – Europejska Służba Działań Zewnętrznych

<https://euvsdisinfo.eu>

– analizy emocjonalnych kampanii dezinformacyjnych w UE, przykłady wykorzystania strachu i gniewu w fake newsach.

UNESCO – „Media and Information Literacy Curriculum for Teachers”

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000192971>

– globalne spojrzenie na wpływ emocji na odbiór informacji, edukacja w zakresie krytycznego myślenia.

Projekt dofinansowany przez Unię Europejską

**Co-funded by
the European Union**

StopFake.org (Ukraina)

<https://www.stopfake.org/en/news/>

– przykłady fake newsów emocjonalnych, analizy mechanizmów wywoływania strachu i paniki.

Demagog.org.pl (Polska)

<https://demagog.org.pl>

– weryfikacja informacji, raporty o wykorzystaniu emocji w fake newsach i kampaniach społecznych.

Manipulátoři.cz (Czechy)

<https://manipulatori.cz>

– analizy fake newsów o silnym zabarwieniu emocjonalnym w czeskiej przestrzeni informacyjnej.

Demagog.cz / Demagog.sk (Czechy/Słowacja)

<https://demagog.cz> / <https://demagog.sk>

– przykłady politycznych i społecznych wiadomości, które wykorzystują emocje do manipulacji opinią publiczną.

